

Dico 3°: Videntur aliqui auctores à Maldonato citati, docuisse quod Christus fuerit conceptus, antequam angelus venerat ad D. Virginem, vel saltem dōm dixit: *Dominus tecum*. Attamen quod tantum fuerit conceptus, dum Maria consensit, dicens: *Ecce ancilla Domini*, etc., clare patet ex ipso Evangelio. Nam post illa verba: *Dominus tecum*, dicit illi angelus: *Ecce concipies in utero*; ergo nondūm conceperat, dum angelus ad ipsam ingressus erat. Et iterum: *Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi*. Ideoque et quod nascetur ex te sanctum, etc. Ergo dum angelus ingrediebatur ad D. Virginem, eamque salutat dicens: *Dominus tecum*, Christus nequād erat conceptus.

Obj. 1°: In textu græco loco nascetur habetur *τεντόντως*, id est, *quod ex te natum*; ergo Christus jam inde conceptus, seu in utero D. Virginis natus erat, quando angelus eam salutabat.

Resp. Neg. conseq., quia sensus textus Græci non est, quod ex te conceptum, seu in utero jam natum est, sed, quod ex te conceptum, seu natum fuerit; uti observat Jansenius. Unde participium Græcum non supponit pro praterito, sed pro futuro; prout noster interpres illud verit, et prout lique ex contextu.

Obj. 2°: S. Hieron. 140, dicit: *Maria, quia conceperat cum, in quo omni plenitudo divinitatis habitat corporaliter, gratia plena salutatur*. Item D. Thom., 5 p. q. 50, a. 4, O, dicit: *In hac salutatione promisisti angelum idoneitatem Virginis ad conceptionem*, dicens: *GRATIA PLENA. Expressit conceptionem, in hoc, quod dixit: DOMINUS TECUM*.

Resp. S. Hieron. uti verbo *conceperat* pro *concepitur erat*; alibi ab ipso recedendum esset. S. Thom. autem non dicit, ad illa verba *conceptum fuisse domum*, sed illa verba expressissime ejus conceptum, seu conceptionem mox futuram; nam paulo post dicit: *Intendebat eam desiderio de mysterio incarnationis, quod in ea erat implendum, quod quidem fecit cum prenuntiando conceptum et partum*, dicens: *Ecce concipies in utero*.

QUESTIO III.

An D. Virgo interfuerit nativitatem S. Joannis Baptiste.

Postquam D. Virgo Christum conceperat, abiit in montana, in civitatem Iuda, et ingressum domum Zacharie, salutavit Elisabeth. Civitas illa verisimiliter fuit Hebron. Nam hec sita erat in montanis, et erat civitas Iuda, et civitas sacerdotalis, ut constat ex Iose 21; adeoque omnia illi convenientia, que evangelista de ista civitate dicit. Ita Barionus in Apparatu, Toletus, Tirinus ac alii communiter. Dicit autem S. Lucas, cap. 1, v. 56, quod Maria manserit cum Elisabeth quasi mensibus tribus; circa quæ verba oritur questione, an apud Elisabeth manserit usque ad nativitatem S. Joannis Baptiste. Ad quam questionem

Resp. probabilitas affirmativa.

Prob. 1° cum constat ex cap. 1 S. Lucas, v. 56, quod, quando angelus nuntiavit Mariam incarnationem Christi, Elisabeth esset sex mensibus gravidam, fortè am ferè completis; deinde quod post discussum an-

geli Maria iverit visitatum Elisabeth, et manserit cum illâ quasi mensibus tribus. Atqui communiter femina tantum novem mensibus gestant uterum; ergo videatur mansisse usque ad nativitatem S. Joannis.

Prob. 2° quia non videtur ultra ratio cur Maria mansisset tamdiu apud Elisabetham, nisi ut assistaret nativitati Joannis, admirabilis istius pueri, futuri precursoris Messie, etc. Non est ergo credibile quod manserit usque ad partum, et instante partu abiicerit; nam hoc omnibus apparuit esse contra urbanitatem et claritatem. Et revera, nisi D. Virgo voluisse interessere nativitati S. Joannis, haud dubiè statim post visitationem factam, aut certè post paucos dies dominum ad virum suum reversa fuisset, ait Estius.

Prob. 3° ex S. Ambrosio in cap. 1 Luca dicente: *Tamdiu mansit Maria, quendam Elisabetha parendi tempus impleret*. Item Beda dicit: *Tamdiu mansit Virgo, donec precursoris, propter quam maximè venerari, nativitatem videret*.

Obj. 1°: Indecens fasset ut maneret Virgo apud feminam parentem.

Resp. Neg. assumpt. Nam ab obstetricibus non putabatur esse virgo, cum jam esset tribus mensibus gravida. Præterea tempore partus non debebat necessarii esse in eodem cum Elisabeth cubiculo.

Obj. 2°: S. Hieron. 140, dicit: *Maria, quia conceperat cum, in quo omni plenitudo divinitatis habitat corporaliter, gratia plena salutatur*. Item D. Thom., 5 p. q. 50, a. 4, O, dicit: *In hac salutatione promisisti angelum idoneitatem Virginis ad conceptionem*, dicens: *GRATIA PLENA. Expressit conceptionem, in hoc, quod dixit: DOMINUS TECUM*.

Resp. S. Hieron. uti verbo *conceperat* pro *concepitur erat*; alibi ab ipso recedendum esset. S. Thom.

autem non dicit, ad illa verba *conceptum fuisse domum*, sed illa verba expressissime ejus conceptum, seu conceptionem mox futuram; nam paulo post dicit: *Intendebat eam desiderio de mysterio incarnationis, quod in ea erat implendum, quod quidem fecit cum prenuntiando conceptum et partum*, dicens: *Ecce concipies in utero*.

Inst. Dicit evangelista quod Maria iverit in montana cum festinatione; ergo statim abiit post discussum angel.

Resp. Neg. conseq., quia *τό cum festinatione* non refertur ad tempus, sed ad iter, ita ut significetur, quod, quando abiit, iverit cum festinatione, non herendo in viâ. Putant tamen multi quod hasserit aliquo tempore Jerosolymis in templo, ut Deo pro tanto bene-

CAP. III. QUESTOI. AN CHRISTUS DESCENDAT EX DAVIDE.

ficio sibi concessa gratias ageret; et hoc est vnde credibile, quia debebat Jerosolymam transire. Interim Nota quod Hebron, ubi satis communiter putatur habitasse Zacharias, distaret à Nazareth ad minus 50 leucis; adeoque quod D. Virgo debuerit impendere facilè septem dies; nam filie non adeò celeriter incedere possunt. Ac per consequentem omnino verisimile est quod non pervenerit ad Elisabetham, nisi sexto finito, et septimo mense inchoato à conceptione Joannis. Ex quo ulterior patet, quod etiam, iuxta nostram sententiam, non manserit apud Elisabetham tribus mensibus integris, seu completi, sed tantum quasi, seu ferè tribus mensibus.

Obj. 3°: S. Lucas narrat nativitatem Joannis post discussum D. Virginis; ergo reversa est in dominum suum, antequam Joannes esset natus.

Resp. Neg. conseq. Quia narrat nativitatem Joannis per figuram recapitulationis, qua sita frequens est in Scripturis, et in historicis. Narrat igitur evangelista prius discussum D. Virginis quam nativitatem Joannis, ut absolvat quod de visitatione ejus dicere volebat; sed postea recapitulando redit ad ea que dicere intendebat de Joanne. Sic in fine cap. 1 de eodem Joanne dicit: *Puer autem crescat et confortabatur spiritu; et erat in desertis usque in diem ostensionis sue ad Israel*. Postea autem cap. 2 narrat quod exierit editum ad Cœsare Augusto; et tamen inde certò non sequitur quod Joannes fuerit in deserto ante exitum istius edicti; ergo similiter non sequitur quod D. Virgo reversa sit in dominum suum ante nativitatem Joannis.

Inst. 1°: Si D. Virgo mansisset usque ad nativitatem Joannis, haud dubiè desuper aliquam mentionem fecisset S. Lucas.

Resp. quod sufficienter fecerit, dicendo quod manserit ibi quasi, seu circiter, tribus mensibus; uti liquet ex supra dictis.

Inst. 2°: Dicit evangelista quod diu octavo venerint circumcidere puerum, et voluntur ipsum vocare Zacharam. Atqui si Maria fuisset ibi, difficile potuisse compescere vicinos, dicendo cum Elisabetha quod deberet vocari Joannes. Adeoque non debuissent amici innuere patrem ejus Zacharie, ut significaret, quomodo vellet filium suum vocari. Deinde si Maria fuisset inter istos amicos, evangelista hoc non tacuisse.

Resp. Quamvis Maria manserit usque ad nativitatem Joannis, non tamen inde sequitur quod manserit usque ad circumcisionem. Nam si, ut auctor prefatus pretendit, non decuerit virginem adesse nativitati, multò minus decuit adesse circumcisioni. Præterea etiam supposito quod Maria tunc ibi fuisset, tamen evangelista non fecit mentionem de presenti ipsius, quia D. Virgo, pro sua humilitate, moluit se immiscere isti contentiones consanguineorum et amicorum; multò minus ut argumentum supponit, ibi primas partes agere tanquam prophetissa.

Maria tribus mensibus gravida revertitur ex Hebron in Nazareth. Joseph autem videns illam gravidam, nolebat ei cohabitare; et cum esset justus, etiam nolobat traducere: quare ut periculo sese subduceret, voluit occulit dimittere eam; sed ab angelo rei veritatem edocitus, conjugem suam retinuit, Matth. 1, a. v. 18 usque ad 23. Sed antequam evangelista haec describat, enumerat ab initio cap. usque ad v. 17, progenites, ex quibus Christus secundum carnem descendit.

Faustus Manicheus, ne cogeretur fateri Christum ex stirpe regia Davidis esse oriundum, negavit genealogiam à Mattheo descriptam esse Evangelium. Hunc eius errorum refutat S. Augustinus.

Resp., et dico: Christus genus suum traxit ex stirpe Davidis. Resolutio haec est de fide, et

Prob. 1° ex testimonio Scripturae utrinque Testamenti. Psal. 88, dicit Deus de Davide: *Senes jurevi in sancto meo..... senes ejus in aeternum manebit. Et thronus ejus sicut sol in conspectu meo*, etc. Psal. 431: *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam*. Item, 2 Reg. 7, v. 12, dicit Deus Davidi: *Suscitabo semen tuum post te, quod egredieretur de utero tuo, et firmabo regnum ejus. Ipse adificabit domum nomini meo, et stabilitum thronum ejus usque in sempiternum. Ego ero in patrem, et ipse erit mihi in filium*. Atqui, quamvis illa verba in sensu litterali figurato intelligantur de Salomonem, tamen in sensu litterali proprio intelliguntur de Christo; ergo, etc.

Prob. min., quia Apostolus illa verba litteraliter applicat Christo ad Heb. 1, v. 5, dicens: *Cui enim dixit aliquando angelorum.... Ego ero illi in patrem, et ipse erit mihi in filium?* Vide desuper plura, quest. unicâ in cap. 7 lib. 2 Regum.

Item Isaie 41, v. 1 dicitur: *Egredietur virga de radice Jesse et flos de radice ejus ascendet. Quae verba Rabini de Messia intelligent.*

S. Mattheo Evangelium sum exordit dicens: *Liber generationis Jesu Christi filii David, etc.* Porrò si Christus revera non fuisset ortus ex familiâ David, et quidem per Salomonem, Mattheus ab initio sui Evangelium omnem fidem sibi abrogasset; quia Evangelium suum scriptis in gratiam Judeorum, iam recenter ad fidem conversorum, qui optimè sciebant genealogias: nam, teste Josepho, lib. 1 cont. Appionem, servabant integras genealogias, tam privatas, quam publicè in tabulariis sacrâ, et in publicis archivis, idque maximâ curâ, eorum praesertim qui erant ex tribu Levi et Iuda. Et quidem ex tribu Levi, ne quis alienus ab illâ tribu invasisset sacerdotium; ex tribu autem Iuda ob Messiam ex eâ nasciturum. At verò quis promissio generalis de nascitu Messiae ex tribu Iudei, postea restricta fuit ad familiam Davidis, idè Judei nihil religiosus servabant, quâ tabulas genealogicas illorum qui à Davide genus suum ducebant, ut testatur Julius Africanus, epist. ad Aristideum,

Si ergo Mattheus falsam texuisse genealogiam, statim reclamassent Iudei; nunquam autem reclamarunt; ergo, etc.

Act. 2, v. 30, verba illa Dei ad Davidem, Psal. 151: *De fructu, etc., applicat S. Petrus Christo. Luke 1, dicit Zacharias: Erexit cornu salutis nobis, in domo David pueri sui. Ad Rom. 1, v. 3: De filio suo, qui factus est ei ex semine David secundum carnem. Ergo omnino manifestum est, quod Christus descendat ex Davide.*

Prob. 2°: Christus non potuit pertinere ad aliquam stirpem vel familiam, nisi per Mariam Virginem, ex qua natus est; atque Maria Virgo est orta ex progenie et familia David; ergo et ex eadem ortus est Christus.

Major est certa: Nam Christus ratione propaginis, sive generationis humanae pertinere non potuit ad stirpem et familiam David per Josephum, cum fidei dogma sit, Josephum non fuisse patrem naturalem Christi.

Probatur itaque minor ex verbis Luca 2, v. 4: *Ascendit Joseph a Galilaea de civitate Nazareth, in Iudeam in civitatem David, que vocatur Bethlehem; et quod esset de domo et familia David, ut proficeretur cum Mariâ despontata sibi uxore prægnante. Nam si non fuisset Mari similiter de domo et familia David, non fuisset necesse, in modo nec conveniens, ut Joseph illam gravidam, et partu proximam, tanto itinere, nempe viginti quinque circuiter leucaram, fatigasset, et tanto pericolo exposuisset, nisi ipsa debuisset eam in eadem civitate proficeri seu inscribi, eo quod esset de domo et familia David. Unde S. Hieron., in cap. 4 Matth., dicit, ex una tribu fuisse Joseph et Marian, et idcirco simul consentaneum in Bethlehem, ut de una videlicet stirpe generaretur. Videri etiam potest S. P. August., lib. 25 cont. Faust., cap. 8 et 9.*

Prob. 3°: *Iudei firmissime credentes sumus Messiam oriturum ex familia David, ut constat Joan. 7, v. 42, ubi Judei inter se dissidentes de Christo, in hoc conveinunt: Nomen Scriptura dicit: Quia ex semine David, et de Bethlehem castello, ubi erat David, venit Christus? Atque Christus fui verus Messias; ergo fuit ex semine David.*

Prob. 4°: *Judeci resistentes Christo et negantes eum esse Messiam, nunquam ostenderunt eum non esse ex stirpe David; ergo non potuerunt hoc ostendere; adeoque revera fuit ex illa stirpe.*

Prob. conseq., quia si potuerint ostendere ipsum non esse ex stirpe David, habuissent efficacissimum argumentum ad probandum quod non esset Messias; et per consequen. quod esset seductor, etc.

Solvuntur arguentia.

Off. 1°: *Quamvis Joseph juxta genealogiam à S. Mattheo scriptam ortus sit ex stirpe David, et quidem per Salomonem, non sequitur tamen quod D. Virgo ex eadem stirpe fuerit; ergo saltem et genealogia S. Matthei efficaciter probari nequit quod Christus descendat ex Davide.*

Prob. ant., quia sicut Rahab uxor Salmon, Ruth

uxor Booz, Michol uxor Davidis non fuerunt ex tribu Juda, sicut nec Athalia uxor Joram regis Juda fuit ex stirpe David, ita et D. Virgo uxor Josephi non debebat necessariò esse ex ista stirpe; atqui tantum Christus ortus est ex D. Virgine; ergo, etc. Ante responsioneum

Nota quod multi interpres, ad ostendendum quod D. Virgo fuerit ex eadem familia ex qua fuit Joseph, utantur hoc argumentum: *Juxta legem Numer. 36, omnis filia quae erat haeres honorum patris sui, debeat nubere unu ex sua familia; atqui D. Virgo erat haeres sui patris: nam erat filia unigenita, vel saltem fratres non habebat; ergo debeat nubere viro sua familia; et consequenter Joseph erat ex eadem familia ex qua ipsa erat. Jam vero Joseph descendit ex familia David, et quidem per Salomonem; ergo et inde descendit D. Virgo.*

Scid hoc argumentum non videtur omnino efficax; nam etiam supposito quod D. Virgo fuerit haeres honorum patris sui, tamen ex matrimonio ipsius cum Josepho non potest concludi quod descendat ex Davide per Salomonem. Quia lex de filiis unu ex familia sua matrimonio iugendans, data quidem est, ne hereditates familiarium permiserentur; sed tamen hoc non debet intelligi de quibuslibet familias ultimis, sed tantum de familias primitivis, quas Numer. 26 Moyses et Eleazar distinxerant, ut monstrabatur quae seq., § 2, in solutione ad obj. quintam. Ac proinde, etiam si D. Virgo non descendisset ex Davide per Salomonem, sed per Nathan, in modo quanvis nequidem ex Davide descendisset, modo fuisse de familia Hermonitarum, adhuc licet potuerit nubes Josepho. Itaque ad argumentum supra propositum

Resp. Disting. ant. Non sequitur præcisè ex sola genealogia Josephi quod D. Virgo fuerit ex eadem stirpe; concedo. Non sequitur ex genealogia, ejusque circumstantiis; nego autem, et conseque. Nam cum Mattheus in sua genealogia dicat Joseph non genuisse Christum, sed tantum fuisse virum Marie, de qua natus est Christus de Spiritu sancto antequam convenienter, si D. Virgo non fuisse proxima cognata Josephi, falso in genealogia Christi, quam certò texere voluit, enumerasset omnes istos progenitores Christi, adeoque omnem fidem sibi ab initio alvogasset.

Cum igitur Mattheus satis clare insinuat quod maiores isti, quos enumerat, fuerint progenitores Christi, et Christus ex ipsis non sit generatus nisi per D. Virginem, non potuit texere genealogiam Christi per Josephum, nisi quia apparet noverat, et omnibus tum temporis notum erat quod D. Virgo esset proxima cognata Josephi; et consequenter ex genealogia Matthei, omnibus bene attensis clare sequitur ac concluditur quod D. Virgo quoque descendit ex Davide per Salomonem. In quo autem coagitationis gradu D. Virgo cum Josepha fuerit, exactè scire non possumus. Interim cum nihil implicant quominus omnes personæ generantes, quas ab Abra-

ham usque ad Jacob exclusive Mattheus enumerantur veri progenitores Christi; admodum plausibiliter dici posse videtur quod Mattheus habuerit duos filios, quorum unus, nempe Joachim, fuit pater D. Virginis, et alter, nimis rursum Jacob, fuit pater Josephi; et consequenter quod Joseph et D. Virgo fuerint patrules.

Obj. 2°: S. Hilarius, can. I in Matth., et nonnulli alii Patres dicunt S. Lucam texere Christi genealogiam per lineam sacerdotalem, seu per lineam Nathan, qui fuit filius naturalis Uriæ sacerdotis, à Davide post initum cum Bethsabae uxore Uriæ matrimonium, in filium adoptati. Imo S. P. Aug., lib. 2 de Cons. evang., cap. 4, dicit: *Lucas ad ipsam David per Nathan ascendit, per quem propheta Deus peccatum illius expavit. Atqui hic propheta erat de genere sacerdotali; ergo, etc.*

Resp. Licet aliqui Patres dicant S. Lucam texere genealogiam Christi per lineam sacerdotalem, hō tam admissi non potest: siquidem Scriptura id aperte negat: nam dicit Nathan fuisse filius Davidis, sicut Salomon, lib. 1 Paralip., cap. 5. Porro in Ierusalem natu sunt ei filii Simmæ, et Sobah, et Nathan, et Salomon, quatuor de Bethsabe filii Annæ.

Ad auctoritatem autem S. P. Augustini dico indē nihil sequi contra hanc sententiam, quia ipsa de hā materia satis clare mentem suam explicat, lib. 2 Retract., cap. 16, ita scribens: *Item ubi dixi: Lucas vero ad ipsam David per Nathan ascendit, per quem prophetam Deus peccatum illius expavit, per cuius nos minus prophetam dicere debui, ne putaret idem fuisse homo, cum aliter fuerit, quamvis et ipse hoc vocaretur.*

Inst. 4°: Elizabet fuit de filiis Aaron: Atqui D. Virgo fuit cognata Elizabet; ergo et ipsa fuit de filiis Aaron.

Resp. Neg. conseq. Quia, ut docet S. Thom. 5 p., q. 51, a. 2, ad 2, sicut potuit, ut pater Elizabet aliquam uxorem habuerit de stirpe David, ratione cuius heata Virgo Maria, quae fuit de stirpe David, esset Elizabet cognata. Vel potius est converso, quod pater heatae Mariae de stirpe David existens, uxorem habuerit de stirpe Aaron. Hoc autem illud, scilicet quod uxor patris D. Virginis, seu S. Anna fuit de stirpe Aaron, appareret verisimilius, quia est conformius menti SS. Patrum, qui assertant quod Christus non tantum ex regibus, sed etiam ex sacerdotibus descendat. Hinc S. P. Aug., lib. 2 de Cons. evang., cap. 2, de hīc re ita ratiocinat: Cū evidenter dicat Apostolus Paulus, ex semine David secundum carnem Christum, ipsam quoque Mariam de stirpe David aliquam consanguitatem duxisse, dubitare ulice non debemus. Cujus feminae quoniam nec sacerdotale genus tacet, insinuante Luca quod cognata eius esset Elizabet, quam dicit de filiis Aaron, firmissime tenendum est, carnem Christi ex nitroque genere propagatam, et regum scilicet et sacerdotum.

Inst. 2°: S. Thom. loco praecitato ita scribit: Ille est igitur decimatus in Abraham... qui sic natus est de patre Abraham, quemadmodum de sua patre natus sit, sicut Augustinus dicit 23 contra Faustum. Si Joachim pater Marie de stirpe Aaron fuit (at Faustus hereticus per quasdam scripturas apocryphas asserbat), credendum est quod mater Joachim fuit de stirpe David, vel etiam uxor eius, ita ut per aliquem modum Mariam dicamus fuisse de stirpe David. Ergo S. Thom. et S. Aug. admittunt quod si verum sit, etiam necessariò Maria et Christus fuerunt.

Resp. SS. Illos doctores id non absolutè admittere, sed tantum dicere quod si verum esset illud quod Faustus ex quibusdam scriptis apocryphis contendebat, nempe D. Virginem fuisse de stirpe Aaron, tunc equidem credi deboret quod mater eius vel avia fuisse de tribu Juda et David: alias enim ipsi assertive scribunt Mariam, adeoque et ipsius patrem, fuisse de familia Davidis. Verba S. P. Aug., lib. 23 cont. Faust., cap. 9, sunt: Nos ergo credimus citam Mariam fuisse in cognatione David, quia Scriptura illis creditur quae utrumque dicunt, et Christum ex semine David secundum carnem, et ejus matrem Mariam, non cum viro concubendo, sed virginem. Quisquis ergo dicit Mariam ad consanguinitatem David non perlimisse, manifestum est quod istarum Scripturarum tam excellenti auctoritati oblicetur. Postea vero gratis concessio quod Faustus dicebat, dat solutionem supra dictam, et concludit: Hoc ergo potius, vel tali aliiquid dicere, si illius apocryphæ scripture, ubi Joachim pater Marie legitur, auctoritate detinere, quam mentiri Evangelium, in quo scriptum est, esse Iesum Christum Filium Dei ex semine David secundum carnem, et per Virginem Mariam procreatum.

Obj. 3°: Si Christus esset ex tribu Juda, fuisse decimatus in Iumbis Abraham: nam Levi fuit in illis decimatus, ut ait Apost., ad Heb. 7; adeoque etiam Iudas, cum hic aquè fuit in Iumbis Abraham, ac frater eius Levi.

Resp. Neg. assumpt. Quia, licet Christus fuit in Iumbis Abraham secundum substantiam corporalem, non fuit tamen secundum concepcionem carnalem, seu secundum seminalem rationem; ut docet S. P. Aug., lib. 10 de Gen. ad lit. cap. 20; quia non est natus modo ordinario, seu ex semine virili, et id est non est decimatus in Abraham. Cum enim decimatus esset protestatio imperfectionis et indigentiae ex peccato ortæ, ut post S. Aug. observat S. Th., 5 p., q. 51, a. 8; clare inde patet, quod, sicut illi soli peccaverunt in Adam, qui continebantur in eo secundum seminalem rationem, ita et in Abraham illi soli sint decimati qui similiter secundum seminalem rationem in ipso erant, quia soli illi imperfectionem et peccatum trahunt. Cum igitur Christus non esset isto modo decimatus ex Abraham, non decimatur, quia non significabatur indigere correctione, quandoquidem ipse esset medicina et liberatio auctor. Unde S. P. Aug. loco praecitato ita scribit: Ille est igitur decimatus in Abraham... qui sic natus est de patre Abraham, quemadmodum de sua patre natus

est Abraham; per legem sollicit in membris repugnante legi mentis et invisibilis concupiscensiam... Non autem et ille ibi decimatus est, cuius caro non indè fervorem vulneris, sed materiam medicaminis traxit. Nam cùm ipsa decimatio ad prefigurandam medicinam pertinuerit, illud in Abraham carne decimabatur quod curabatur, non illud unde curabatur.

QUESTIO II.

Quomodo Matthaus conveniat cum Luci in texendā genealogia Christi.

Mattheus in texendā genealogia Christi dixit: *David autem genuit Salomonem ex eis qui fuit Urias. Salomon autem genuit Roboam... Eleazar autem genuit Mattheum. Mattheus autem genuit Jacob. Jacob autem genuit Joseph.* Lucas autem ponit omnino alios progenitores Christi; dicit enim cap. 5 de Christo: *Putabatur filius Joseph, qui fuit Heli, qui fuit Matthat, qui fuit Levi... qui fuit Nathan, qui fuit David.* Ad hanc difficultatem solvendum, et utrumque evangelistam conciliandum variis excogitaverunt modos, ita ut de hac materiā tot ferè sint sententiae quot sunt capita. De quibus quid sentiendum sit, duobus paragaphis hic breviter proponamus. Unde sit

§ 1. Proponuntur et discutiuntur variae sententiae.

Existimat Janensius Gandensis quid S. Mattheus describat genealogiam Christi per avos paternos, sive per progenitores S. Josephi, Lucas verò describat per avos maternos; et sic quando Lucas dicit: *Iesus... putabatur filius Joseph, qui fuit Heli,* sensus est: *Iesus quidem putabatur filius Joseph, sed fuit Heli, non filius, sed nepos;* nam Heli fuit pater B. Mariae Virginis.

Ratio est quia Lucas manifestè ostendit S. Josephum non fuisse verum patrem Christi, sed tantum putativum; ergo non est verisimile quid voluntur describere genealogiam eius quem affirmabat non esse patrem Christi.

Sed hacten aquæ militat pro Matthaeo: Nam et ipse aperit dici Joseph non esse patrem Christi, sed Mariam fuisse gravidam antepræconvenirent; Ac proinde illa ratio non subsistit. Præterea ex ista opinione sequitur quid D. Virgo (adquæ etiam Christus) non esset oriundus ex stirpe regia Davidis; quod est contra communem mentem SS. Patrum. Etenim S. Ambros., lib. 3 in Lucam ait: *Veri regalis generis dicimus Christum, et per veros et nobiles reges actum Domini genus.* Et ibidem addit Christum et semine Jechonias Judeorum regis ortum esse. Idem habet S. Hieron., in cap. 22 Jeremie. Item S. Bernardus, serm. in cap. 12 Apocalyp., ait: *Quid ergo sideramus mīcat in generatione Maria!* Planè quid ex regibus orta. Id etiam clarissimis terminis exprimit S. P. Aug., ut liquet ex quest. preced., in resp. ad inst. 1, obj. 2. Denique et ipsi Mattheus hoc satis claram insinuat, dicens: *Liber generationis Jesu Christi, filii David... David autem genuit Salomonem, etc.* Falso enī dixisset se scribere genealogiam Christi, si non generationem Marie, ad quam solam Christus

pertinebat, sed tantum generationem Josephi descripsisset, ad quam Christus in illa sententiā pertinere non poterat, cùm generatio Salomonis et generatio Nathan sint omnino diverse. Item juxta illam opinionem Heli fuisse idem ac Joachim, pater D. Virginis, quod pariter non videtur subsistere.

Dices: *Heli idem est ac Eliachim: jam autem Eliachim ac Joachim in Scripturā pro codem sumuntur. Sie Judith, cap. 4, summus pontifex vocatur Eliachim, et item cap. 15 vocatur Joachim. Item, 4 Reg. 25, Pharaon nomen Eliachim regis Iuda vertit in Joachim.*

Resp. Quamvis illa monstra ferè idem significant, quando Heli scribūt sine II, seu quando Eliachim per abbreviationem dicitur *Eli* (quod tamē hic non fit; nam Lucas non scribit *Eli*, sed *Heli*), non videtur tamen hō posse admitti, quia nullo modo est verisimile quid SS. Patres nomen patris B. Mariae Virginis, in Scripturis expressum, ignorassent, aut ipsum semper vocare voluissent *Joachim*, nunquam *Heli*.

Nominali ali potaverunt, Jacob et Heli esse unum et eundem virum binominem. Sed hoc non potest dici, quia indè sequeretur quid omnes progenitores Christi fuissent binomines, quod nullo modo credibile est. Nam primo constat ex 1 Paralip., 3 v. 5, quid Nathan et Salomon fuerint diversi filii David. Secundū Mattheus à Davide usque ad Christum tantum numerat viginti octo progenitores, Lucas autem quadragesi unum; ergo non sunt idem, sed planè ali, quos recenset S. Lucas.

Cornelius à Lapide, in cap. 5 Luce, dicit Jacobum, patrem Josephi, fuisse fratrem S. Annæ, que nupsit Heli sive Joachim, ex quo genuit B. Virginem. Quare, inquit, dum unius genealogia describitur, alterius quoque describitur: nam B. Virgo per Annam naturaliter descendebat ex Jacob, Mattheum et Salomonem; per patrem autem Heli, sive Joachim, descendebat ex Mattheus et Nathan. Mattheus ergo textus genealogiam B. Virginis, ejusque filii Christi, per matrem, scilicet per Annam, que fuit soror Jacob, et filia Mattheus; Lucas verò textus per patrem, puta per Heli seu Joachim, ut ostendatur Christum naturaliter tam per patrem quam per matrem descendere ex semine David. Ita à Lapide. Hæc opinio etiam non videtur admittenda.

A² Quia ex illa sequitur quid B. Virgo Maria per lineam paternam non descendat ex stirpe regia Davidis; et consequenter quid nec ipsa, nec Christus filius ejus, propriè et rigorosè ex semine seu stirpe regali exorti sint; siquidem Judæi originem, seu genus suum non secundum lineam maternam, sed secundum paternam computare conserverunt.

2^a Quia juxta illam opinionem Joseph nec naturalis nec legalis fuit filius Heli, sed tantum gener; quod non videtur posse admitti, cùm nullum extet in Scripturā exemplum in quo eadem vox in eodem contextu sumunt semel propriè, et semel imprropriè, ut fieret: nam dūm Lucas dicit: *Qui fuit Heli, qui fuit Matthat, subauditur filius, ita ut sensus sit: Qui*

fuit filius Heli, qui fuit filius Matthat: et sic → filius sumeretur primā vice pro genere, et deinde pro vero filio.

Dices 1^a: In sententiā Julii Africani, de quā agemus § seq., etiam → filius sumitur primā vice pro filio legali, et deinceps pro naturali; ergo etiam potest primā vice sumi pro genere, et deinceps pro vero filio.

Resp. Neg. conseq. Disparitas est quid filii legales per legem statuerentur tanquam filii naturales; unde filii legales erant quoad omnia iura patris sui leui, ac si fuissent filii ejus naturales.

Dices 2^a: S. Lucas in fine dicit: *Qui fuit Adam, qui fuit Dei: Atqui hic non potest intelligi filius; ergo, etc.*

Resp. id aliquid satis notum esse; sed si licet inde inferre quid → filius in aliis generationibus impriopriè sumatur, omnia erunt ignota et incerta. Si enim semel subauditur gener et non filius, undem habebimus quid hoc non fiat sep̄ius?

Inst. Si semel subauditur, *filius legalis*, undem habebimus quid hoc non fiat sep̄ius?

Resp. Etiam si semper, aut saltem sibi subtiliter ligetur *filius legalis*, equidem manifestum et certum esset intentum Evangeliste, scilicet quid Christus non tantum naturaliter, sed etiam vi legis esset successor Davidis. At si omnes vel plures essent generi, facili aliqui potuissent esse ex alia familiā quam Davidic.

Dices 3^a: Sensus Luca potest esse hic: Christus putabatur filius Joseph, qui tamen Christus fuit Heli, scilicet nepos ex filia Mariæ.

Resp. Nec hoc dicit posse, quia ex toto contextu primā fronte satis manifestum est quid → filius non referatur ad Christum; sed ad Josephum.

Hugo Grotius in cap. 5 Luce dicit quid Matheus, qui ex Davide per Salomonem descendebat, duxerit uxorem nomine Estham; deinde Mattheus mortuo sine liberis, Melchi, qui ex Davide per Nathan descendebat, duxit viuam Estham, et ex eis genuit tres filios, scilicet Jacob, Heli, et Levi. Jacob mortuus est sine liberis, quare Heli ex ejus viuā genuit Josephum, adquæ Joseph fuit filius legalis Jacob, et naturalis Heli.

Deinde Levi, tertius filius Melchi, genuit Panthrem, Panthre geruit Barpantherem, Barpanther genuit Joachim patrem D. Virginis. Sed hæc opinio nimirum meritis conjecturis, nullum habens in Scripturā sacrā fundatum. Deinde ex ea

Sequitur 4ª quid Joseph fuerit filius fratri abivi D. Virginis, adquæ facile tam senex quam ejus proavus. Quot ergo annos habebat, dum duxit D. Virginem?

Sequitur 5ª quid Jacob fuerit filius legalis Matheus, et Joseph filius legalis Jacob; quod certò non videtur admittendum: nam Mattheus dicit: *Mattheus autem genuit Jacob, Jacob autem genuit Joseph.* Quia dicitio genuit nunquam in Scripturā ponitur pro generatione legali, sed pro naturali.

Sequitur 6ª quid Heli fuerit pater S. Annæ: hinc videtur id omnino gratis confutetur, et sine ullo understandimento asservatum.

tius falsò supponat quid Heli et Levi fuerint fratres germani; siquidem ex Evangelio manifestissimum est Levi non fuisse fratrem Heli, sed ipsius avum: Lucas enī dicit: *Qui fuit Heli, qui fuit Matthat, qui fuit Levi.*

Quod autem Grotius addit, nempe Levi genuisse Panthrem, etc., aliqui id rejeicunt ad antiquas fabulas. Sed cùm S. Joannes Damascenus, lib. 4 de Fide orthodoxa, cap. 15, etiam dicat quid Panthre genuisse Barpantherem, patrem Joachimi, patris D. Virginis; dicunt Bollandus et alii Societas Jesu scriptores quid Levi genuisse Matthat cognomento Barpantherem; Matthat genuit Heli cognomento Barpantherem, id est, filium Panthri.

Interim, salvā auctoritate S. Joannis Damasceni, qui tantum floruit seculo octavo, dici potest illa nomina, *Panthre et Barpanther esse nomina ficta.* Dico, salvā auctoritate S. Joannis Damasceni: quia potuit ipse hoc scribere, ut Judæos, acerrimos Christi hostes, ex ipsorummet rabbiniōrum fabulosis scriptis et historiis convinceret. Ceterum, quidquid sit, systema S. Joannis Damasceni etiam ex alio capite non videtur conforme Scripturæ sacra, et communi aliorum Patrum sensu; quia nimis D. Virginem non ex posteris Salomonis, sed ex posteris Nathan dicit esse exortam.

Lucas Brugensis, in cap. 3 S. Luce, dicit Heli avum fuisse B. Marie, quia fuit pater S. Anne; et sic postquam ab evangelista Mattheo descripta erat genealogia ex latere paterno, ex parte scilicet patris Joachim, Lucas eandem describit ex latere materno, ex parte scilicet matris Annae; et sic in usu non esset feminas in ordine generationis recensere, ac prouidè non magis Anna hic nominanda esset quam Maria, primum nominatus fuit Anna pater Heli. Itaque Joseph dicitur filius fuisse Heli, quia fuit maritus Marie, que fuit nepos Heli, ac prouide ipso suo modo nepos Heli, affinitate scilicet. Quid ergo à Lucia Joseph pater dicitur fuisse Heli, cum Mattheus dixerit fuisse Jacob, nulla repugnantia est; Jacob enim naturā Joseph pater fuit, Heli affinitate constitutineque conjugii. Lucas igitur describit Maria genealogiam ex latere materno, quam Mattheus descriperat ex latere paterno; atque utraque ex David ducitur, sed hæc quidem per filium Salomonem, illa per Nathan, ita ut dupli nomine Jesus Davidis fuisse filius, et omnijure in regnum Davidis successisse ostendatur. Ita Lucas Brugensis.

Sed ne hoc sistema videtur subsistere: 1^a quia juxta illud, Joseph non ob alias rationes dicitur filius Heli, nisi quia fuit maritus D. Virginis, que fuit filia seu nepos Heli. Nam autem cùm supra monstratum sit quid vox *filius* in genealogiā Luce non possit sumi pro genere, hinc non videtur subsistere istud systema. 2^a Cùm neque ex Scripturā, neque ex SS. Patribus, aut antiquis scriptoribus ullo modo probari possit, quid Heli fuerit pater S. Anne: hinc videtur id omnino gratis confutetur, et sine ullo understandimento asservatum.

Nonnulli alii asserunt vel supponunt quid Jacob illius videbatur. Et ita sit, ut utraque narratio generationum usque ad Joseph verissimis lineis deducatur, diverso quidem, sed sat explorato ordine designata. Deinde expounes modum quo hoc factus est, ita pergit Africanus: « Mathan et Melchi diversis temporibus de una eademque uxore, Estha nomine, singulos filios procreaverunt; quia Mathan, qui per Salomonem descendit, uxorem eam prius accepérat, et relicto uno filio, Jacob nomine, defunctus est. Post eū cūs obitum... Melchi, qui per Nathan genus duci... relata Mathie accepit uxorem, ex qua et ipse suscepit filium, nomine Heli, per quod ex diverso patrū genere efficiuntur Jacob et Heli, utrius fratres, quorum alter, id est, Jacob, Heli sine liberis defuncti uxorē ex mandato legis accipiens genuit Joseph, naturā quidem germinis filium sūm... secundum verò legis preceptum, Heli efficiut filius, cuius Jacob, quia frater erat, uxore ad suscitandum fratris semen acceptar... Haec autem non à nobis ad subsumpta, aut absque ullis auctoribus commentata sunt; sed ipsi haec Salvatoris nostri secundum carnem propinquū, seu studio tanti semini demonstranda, sive edocendi que secundum veritatem gesta sunt, tradiderunt. » Ita Julius Africanus: qui cum dicat se ista acceptisse ex traditione eorum qui fuerant Christi secundum carnem propinquū: ex eo solo capite satis manifestum videtur quid modus quo ipse conciliat utrumque evangelistam, merito praeferendus sit omnibus aliis. Interim ulterius.

Prob. 4^a: Juxta consuetudinem legis Mosaice dupli duxat modo dicebatur aliquis filius alterius, scilicet secundum natūram, et secundum legem; atque Mathaeus manifestè insinuat, quid Joseph fuerit filius Jacob secundum natūram; ergo restat ut iuxta Lucam fuerit filius Heli secundum legem.

Quo ne aliquis dicta existimet, audiat quid Julius Africanus, epist. iiii cit., scribat: « Apud gentes Israel, inquit, generacionis nomina nunc secundum nature, nunc etiam secundum legis ordinem numerantur. Natura quidem successiones habentur, qua ex seminis vel sanguinis veritate descendunt. Legis autem, cum quis filium alio generante substituitur sub nomine fratris defuncti sine liberis. Cū ergo hujusmodi apud eos generacionis ordinē servarentur, ut quidam ex ipso germine, quidam ex substitutione ab aliis generati, alii filii legis beneficio depareantur: à singulis evangelistis utriusque modi commemorata successio est, id est, ut alter eorum cum qui genuisset, alter verò eum qui quasi genuisse videretur, expomeret. Et ita fit ut neutrum Evangelium mentiatur, dum aliud naturę ordinem, aliud, verò legis exequitur regulam. Conjunctione namque sibi est invicem generus, et illud quod per Salomonem, et illud quod per Nathan ducitur, per legales substitutiones que fiebant his qui sine liberis decedebant, et per secundas nibilominis nuptias, quibus unus atque idem alius parentibus progenitus, allorum esse fi-

lius videbatur. Et ita sit, ut utraque narratio generationum usque ad Joseph verissimis lineis deducatur, diverso quidem, sed sat explorato ordine designata. Deinde expounes modum quo hoc factus est, ita pergit Africanus: « Mathan et Melchi diversis temporibus de una eademque uxore, Estha nomine, singulos filios procreaverunt; quia Mathan, qui per Salomonem descendit, uxorem eam prius accepérat, et relicto uno filio, Jacob nomine, defunctus est. Post eū cūs obitum... Melchi, qui per Nathan genus duci... relata Mathie accepit uxorem, ex qua et ipse suscepit filium, nomine Heli, per quod ex diverso patrū genere efficiuntur Jacob et Heli, utrius fratres, quorum alter, id est, Jacob, Heli sine liberis defuncti uxorē ex mandato legis accipiens genuit Joseph, naturā quidem germinis filium sūm... secundum verò legis preceptum, Heli efficiut filius, cuius Jacob, quia frater erat, uxore ad suscitandum fratris semen acceptar... Haec autem non à nobis ad subsumpta, aut absque ullis auctoribus commentata sunt; sed ipsi haec Salvatoris nostri secundum carnem propinquū, seu studio tanti semini demonstranda, sive edocendi que secundum veritatem gesta sunt, tradiderunt. » Ita Julius Africanus: qui cum dicat se ista acceptisse ex traditione eorum qui fuerant Christi secundum carnem propinquū: ex eo solo capite satis manifestum videtur quid modus quo ipse conciliat utrumque evangelistam, merito praeferendus sit omnibus aliis. Interim ulterius.

Prob. min. Mattheus dicit: « Jacob genuit Joseph; atqui et genuit propriè spectat ad patrem naturalem; Lucas verò dicit: « Qui fuit Heli: et autem fuit in propriā sua significatione tam respicit patrem legalem, quam naturalem. Ergo ex ipso solo Evangelio, atque consuetudine veteris legis, satis clārē erutur quid Jacob fuerit pater naturalis, Heli verò pater legalis ipsius Josephi. Hinc S. P. Aug., lib. 2 de Cons. evang., cap. 5, ita scribit: « Mattheus dicens: Abraham genuit Isaac... Atque ita in hoc verbo, quid est genuit, perseverans, donec in ultimo diceret: « Jacob autem genuit Joseph, satis expressit, ad eum patrem se perdixisse originem generantum, à quo Joseph... genitus erat. »

Pro. 2^a ex S. Gregorio Nazianzeno, tom. 2, in carmine de Christi genealogia, ubi dicit:

*At quoniam pacto duplice patre fluxit Joseph
Lex ex Moysis erat, si quem mors atra taluisse,
Hebraeā de gente satum, natusque carentem,
Protinus ut frater, vel sanguinitate propinquus,
Uxorem extinxit capiens, censumque, domumque,
Funderet hunc sablem, ne nullū prole relictū
Obrueret totum famulus cum corpore nomen.*

Quare de Christo arcuatum mihi tale repertum est. Mathanus enim Salomonū stirpe creatus, Estha junctus erat, quo cācā morte perempto, Duxit eum Melchi, Nathaneo sanguine creatus. Mathanus hēc genuit Jacobum, Melchius Elīm, Quem rapuit nullā mors horrida prole relictā. Ergo donum illius capit, nō veniente superstes Jacobus, frater tantum materius, eique Josephum genuit. Si Joseph filius ejus Verus erat: tamen hunc tribuit lex optima fratri. Atque ita Mattheus natūram scribere Christi Instituens, veram seriem numeravit avorum: At Lucas populi legem, rituunque notavit. Quare ne verbis concordia scripta lassere.

Prob. 5^a ex S. Hieron., qui pariter systema Iulii Africani amplectens, in cap. 4 Matth., ad illa verba: « Jacob autem genuit Joseph, » ita scribit: « Hunc locum nobis obiicit Julianus Augustus de dissontia dī evangeliistarum; cum evangelista Mattheus Joseph dixerit filium Jacob, et Lucas eum filium appellārit Heli, non intelligens consuetudinem Scripturarum, quid alter secundū naturam, alter secundū legem ei pater sit. Scimus enim hoc per legem, Deo jubente, praecepimus, ut si frater, aut propinquus, absque liberis mortuis fuerit, alias accipiat uxorem ad suscitandum semen fratris, vel propinquū sui. Super hoc et Africani tempora scriptor, et Eusebius Cesarensis in libro de dissontia Evangeliorum plenius disputarunt. »

Prob. 4^a ex S. P. Aug., qui post variis solutiones, quas ante dederat, tandem approbarit et suam fecit solutionem Iulii Africani, postquam eam viderat; adéoque eius iudicio non datur melior. Verba ipsius lib. 2 Retract., cap. 7, sunt sequentia: « Cum solvere questionem, quomodo poterit dūs patres habere Joseph, dixi quidem, quid ex alio natus, ab alio fuerit adoptatus, sed genus quoque adoptionis dicere debui: si enim sonat quod dixi, tanquam eum vivus adoptaverit alius pater. Lex autem filios etiam mortuis adoptabat, iubens ut fratris sine liberis mortui dederet frater uxorem, ut fratri defuncti semen ex eadem susciaret; quod profecto de duobus unius hominis patribus expeditor ibi redditur ratio. Uterius autem fratres fuerunt, in quibus hoc contigit, ut unius defuncti, qui vocatur Heli, duceret alter uxorem, id est, Jacob, à quo Mattheus narrat genuit esse Joseph: sed uterino fratri suo eum genuit, cujus filium Lucas dicit fuisse Joseph, non utique genitum, sed ex lege adoptivum. Hoc in eorum litteris inventum est, qui recenti memorī post Ascensionem Domini de hac re scripserunt. Nam etiam nomen ejusdem mulieris, quae peperit Jacob patrem Joseph de priore marito Mathan, qui fuit pater Jacob, avus Joseph secundum Mattheum, et de marito posteriori Melchi peperit Heli, cujus (secundum legem, ut ante dixit) erat adoptivus Joseph, non tacui Africanus. Quod quidem cū Fausto responderem, nondū legeram; sed tamen per adoptionem potuisse contingere.

« unus homo dūs haberet patres, dubitare non possemus. »

Sententiam Iulii Africani pariter amplectuntur Ven. Beda in cap. 3 Lucae, S. Thom. 5 p., q. 51, a. 5, ad. 2, et omnes pendenti antiqui scriptores, quorum certa auctoritas hic majoris est facienda quā auctoritas omnium neotericorum, qui nova systemata adinvenierunt, que toti antiquiti incognita fuerunt.

Solvuntur argumenta.

Obj. 1^a: Ipse Julius Africanus de veritate sue sententiae dubitat: nam, epist. supra cit., ita de eadem loquitur: « Ceterum, sive ita, seu alter se res habeat, dilucidorem expositionem alius quisquam non inventerit, ut mihi quidem, et unicuique qui aquo candidoque ingenio praeeditus sit, videatur. Eam vero ipsi quoque probate, quavis nullo certo testimonio sit confirmata: quid scilicet certius aut verius quidquam affieri nequeat. Ipsam sane quidem divinum sacramentum Evangelium omni ex parte verum est. Ergo iuxta Iulium Africanum traditio illa, nempe quid Jacob naturalis, Heli verò fuerit pater legalis Josephi, non est nisi dubia fidei. Ante responsionem observandum est quid verba objecta apud Eusebium non inventantur, sed tantum apud Nicephorū; adéoque sententia aliquale dubium est an reverā sint Iulii Africani. Interim dato quid ipsius sint,

Res. Neg. ant. et consecr., ac dico illa non denotare dubium circa modum conciliandi utrumque evangelistam, sed tantum importare dubium circa id quod immediatè precedit, scilicet an ordo avite prosapie ex libris quos aliqui diligentes et studiosi viri domi habent, an verò per solam traditionem ad propinquos Salvatoris devenerit. Patet hoc ex toto contextu, qui ita sonat. « Illud praecepimus supra dicti viri (nempē Salvatoris propinquū) « memoria trididerunt quid per idem tempus omnes Hebreorum generationes descripsit in archibīs templi secretoriis habebantur, in quibus etiam alienigenarum quorūque continebantur origines, sicut Achior ex Ammonitis, et Ruth ex Moabitis... Verum Herodes, cū summam pōtestatē teneret, videns quid hujusmodi generis indicia, si permanenter, obfuscationis sibi plurimum quererent, ignorabilitas sue conscientiā exagitatus, omnes libros in quibus conscriptū generis habebatur jussit incendi, astimans se nobilitati videri posse, si novitius esse et advena Israëlitici generis nullis conscriptionibus fascibus urgeretur. Vērum fūero tum pauci diligentes et studiosi viri, qui vel descriptos ex parte aliquā hujusmodi libros domi habent, vel etiam memoriter avite ordinem retinerint, praecepimus quos demissa à prōavis nobilitas commonebat..., qui per omnes regionēs circumvenientes, ordinem supradicta generationis partim memoriter, partim etiam ex diērum libris, in quantū erat possibile, perdecebant. » Post hēc verba apud Nicephorū immediate sequuntur: « Ceterum, sive ita, aliaque in objectione citata. Ex quibus manifestum est quid Julius Africanus tantum dubitaverit an ordo avite prosapie ex prefatis libris, an verò ex

sola traditione ad propinquos Salvatoris devenerit. Atvero de sententiā sūdā nequaquam dubitavit, siquidem de eā dicit: *Hec autem non à nobis ad subitum reperta, aut absque ullis auctoribus commentata sunt; sed ipsi huc Salvatoris nostri secundum carmen propinquū, studio... edocendi que secundum veritatem gesta sunt, tradidérunt.* Item de eādem citam apud Nicéphorūm dictū quod dilucidior expositio inventi nequeat, etc.

Nec refert quod adītū suā sententia nullo certo testimonio esse confirmatam; nam etenim tantum asserti se non habere certū testimonium, quatenus de eā veritate non habebat scripturam authenticā; cuius rei ratio est quod scriptura, quae in archivis templi servabantur, ex mandato Herodis concrematā essent; et ita sit se tantum ex traditione habuisse.

Obj. 2°: Julius Africenus dicit Melchi foisse patrem Heli; atq[ue] tamen, iuxta S. Lucam, Melchi fuit pater Levi, et Levi pater Mathat patris Heli; adeoque duos omisit; ergo sic ut erravit in uno, ita erravit in alio.

Resp. Neg. conseq. Quod enim omisit Levi et Mathat, inde factum est quod haberet codicēm mendosum, in quo isti duo erant omisi; adeoque in eo non erravit, prasertim cūm hoc non spectet ad substantiam hujus sententiae, utpote quae in eo unicō consistit, quod Jacob et Heli fuerint fratres uterini, ex eādem matre, patre tamen diverso prognati.

Obj. 3°: Uterque evangelista ponit Salatielum et Zorobabelē; ergo vel uterque ponit patres naturales, vel uterque ponit legales; nam Zorobabel non fuit filius naturalis simul et legalis Salatielis.

Resp. Neg. conseq. Qui Salatiel et Zorobabel, quos ponit Matthæus, quāvis sint eadem nomina, non sunt tamē idem homines; nam Salatiel, quem ponit Matthæus, est filius Jechonie, qui ex Davide per Salomonem descendebat; Salatiel autem, quem ponit Lucas, est filius Neri, qui ex Davide per Nathan ortus erat. Cūm igitur alii fuerint Salatielis majores apud Lucanū quām apud Matthæum, duo distingui debent Salatielis, quorum unus pertinet ad lineam Salomonis, et fuit filius naturalis Jechonie, cuius meminīt Matthæus; alter verò pertinet ad lineam Nathanis, et fuit filius naturalis Neri, quem Lucas remisit.

Obj. 4°: Matthæus dicit Zorobabelē genuisse Abiud; atq[ue] tamen, I Paralip. 5, inter filios Zorobabelis nullus vocatur Abiud; ergo Zorobabel non fuit pater naturalis Abiud; ac consequenter S. Matthæus non est secutus ordinem generationis naturalis.

Resp. S. Matthæus sum genealogiam non cepisse ex lib. Paralip.; nam ibi tota non habetur; sed vel ex traditione majorum, vel ex quibusdam tabulis genealogicis, quae à Judeis maximā curā et religione servabantur, preservim̄ tribus Jude, quia ex illa tribu expectabant Messiam. Auctor autem lib. Paralip. omisit Abiud, quia fortè erat ad statum privatum, et obseruarem conditionem quām alii filii Zorobabelis redactus, Dei sic disponebant, ut Christus ex privatis et pauperibus parentibus nasceretur. Dici etiam potest

quod Abiud fuerit binomius, et Esdras unum nomen posuerit, Matthæus alius.

Obj. 5°: Nullus debebat excitare semen fratris uterino, quinimò nec poterat; ergo dici non potest quod Jacob suscitaverit semen fratris suo uterini Heli.

Prob. ant., quia lex illa Deuter. 25, de accipiendo vidua fratris, et suscitando ipsi semen, latā fuit ne hereditates familiarium permiscerentur; ubi autem hereditas manebat in eādem familiā, non erat licitum ducere viduam fratris, iuxta legem Levit. 18, v. 26. Atq[ue] hoc non habebat locum in fratribus uterini; nam ipsi erant ex diversā familiā, et aliquando ex diversā tribu: sed tunc proximus consanguineus ex eādem familiā debebat ducere viduam. Jam verò Jacob erat ex familiā Salomonis, Heli verò ex familiā Nathan; ergo Jacob non videtur potuisse ducere viduam Heli.

Resp. Dist. ant. Nullus poterat suscitare semen fratris uterini mortuo, relicta prole, concedo; mortuo sine prole, nego ant. Porr̄ lex Levit. tantum agit de casu priori, seu quando mortuo reliquerat prolem.

Ad probolationē autem dico quod lex, quae data fuit de suscitando semine fratris, et de filiis uni ex familiā suā matrimonio jungendis, data quidem sit ne hereditates familiarium permiscerentur; sed non debent intelligi quiclibet familiā ultima; sed intelligi debent familiā primitiva, quas, Num. 26, Moyses et Eleazar distinxerunt, ut scilicet cuiilibet isti familiā daretur distincta hereditas, quae hereditas non poterat misericē cum hereditate alterius familiā ibi descripsit, etiam si utraque familia esset ex eādem tribu.

Probatur, quia, Numer. 26, post enumeratas omnes familias, dicitur, v. 52: *Locutus est Dominus ad Moysem, dicens: Iustis dividetur terra juxta numerum vocabulorum in possessiones suas. Pluribus maiorē partē dabis, et paucioribus minorē; singulis, sicut nunc recensisti sunt, tradetis possessio, ita datus, ut sors terrarum tribū dividat et familiā. Jam autem mox ut mandatum illud ex Deo datum erat, filii Salphaad, quae erant ex tribu Manasse, de familiā Hepheritarum, petiverunt et obtinuerunt portionem hereditatis istius familiā, quam portionem debuerat habere pater ipsarum, sed mortuus erat. Ibidem cap. 27, v. 4. Hoc ita constituto, reflexerunt Manassenses quod, si iste filii numerent unu ex alterā tribu, illa portio hereditatis familiā Hepheritarum transiret ad aliam tribū: quare, Numer. 56, Dominus desperat à Moyse consultis, legem statuit ut filii hereditates hereditatem patris, numerent viris ex eādem familiā, ut hereditas maneat in familiā, nec sibi misceant tribus (id est, familiā), sed ita maneat, ut à Domino separata sunt: feceruntque filii Salphaad ut fuerat imperatum, et nupererunt filii patrū sui.*

Agitur ergo in illa legi de solis istis familiis quas Dominus per Moysen et Eleazarū separaverat ac distinxerat, ut in ingressu in terram Chanaan cuiilibet isti familiās assignaretur hereditas, quae debebat in perpetuum manere in istā familiā; non poterat autem illi afficere posteriores omnes familias, ex

illis primitivis orītūs; nam hoc fuissest impossibile: quia duo fratres, v. g., Salomon et Nathan, matrimonio juncti, constituebant duas familias, et si unus ipsorum, nullā relīcta prole, defunctus fuisset, ejus vidua debebat nubere fratri mariti sui, aut proximo ejus consanguineo, adeoque hereditas familiæ Nathan debebat necessariō transire ad familiam Salomonis, si Nathan mortuus fuisset absoletus liberis; vel è converso, si Salomon obiisset absoletus liberis, ejus hereditas transiisset ad familiam Nathanis, sicut, lib. Ruth, cap. 4, hereditas familiæ Elimelech transivit ad familiam Salmon patris Booz, relīcta familiā cognata propinquiorum: sufficiebat enim legi divine quod hereditas Elimelech maneret in familiā Hesronitarum, quam familiā ipse Deus per Moysem, Numer. 26, distinxerat, et cui illam hereditatem in perpetuum assignaverat. Ex his

Sequitur quod, sicut non fuissest permixtio hereditatis lege prohibita, si, v. g., Salomon suscitat̄sem fratris suo Nathan, ita similiter non fuissest permixtio hereditatis lege prohibita, si millesimus posterus Salomon suscitat̄sem semen millesimo postero Nathanis.

Ad argumentum igitur supra propositum dicendum est quod David fuit de familiā Hesronitarum: nam Hesron genuit Aram, Aram genuit Aminadab, Aminadab genuit Nahasson, Nahasson genuit Salmon, Salmon genuit Booz, Booz genuit Obed, Obed genuit Isai, Isai genuit David, ut habeat Ruth. 4. Item 4 Paralip. 2, et Matt. 1: adeoque ambo eius illi Salomon et Nathan erant similiter de familiā Hesronitarum. Atqui si Jacob ex familiā Salomonis duxerit viduam fratris sui orundi ex familiā Nathanis, illa hereditas non transivit ad aliam familiā primitivam, sed mansit in familiā Hesronitarum; ergo Jacob potuit ducere viduam fratris sui Heli orundi ex familiā Nathan, absque eo quod interveniret permixtio hereditatis lege prohibita. Si tamen Heli fuissest ex posteris Hamul fratris Hesron, non potuissest Jacob ducere ipsius viduam: quia tunc illa portio hereditatis familiæ Hamulitarum transiisset ad hereditatem familiæ Hesronitarum. Ac proinde dum fratres uterini erant ex diversā familiā vel tribu, non poterat unus ducere viduam alterius, sine liberis defuncti; sed tunc proximus consanguineus istius familiæ debebat ducere. Ex omnibus jan̄ dictis

Collige quod, licet videtur debetur nubere fratri, vel proximo consanguineo mariti sui sine liberis defuncti, è quod hi præ aliis consanguineis habentēs jūs ad eam ducentur, non tamen hoc debetur facere ut tūsieret legi de non permiscendis bonis familiārum. Nam Ruth nupsit Booz, qui tamen non erat proximus consanguineus Mahalonis, ut constat ex lib. Ruth, cap. 4. Ac proinde hinc ulterius conclude, quod ex matrimonio D. Virginis cum Josepho non necessariō sequatur, quod ipsa fuissest proxima consanguinea Josephi, vel quod ex Davide descenderit per Salomonem. Quia, etiam si ipsa descendisset per Dauidem, nullam consanguinitatem originem ducere, sat erat secundum istam rationem accipere Christum filium David, quid ratione etiam Joseph Pater eius rescitē appellatus est. Cūm igitur Christus esset prius ac legitimus (etsi non naturalis) filius Josephi; sequitur quod genealogia à S. Luci descripta, non tantum sit genealogia legalis Josephi, sed etiam Chri-

sti. Ac proinde sicut Josephus omnia habuit iura veri domini ac patris in Iesum, ut erat homo, ita vicissim Jesus habuit omnia iura filii respectu illius; et consequenter ex illi parte quoque habuit ius ad se dem regalem Davidis.

Obj. 7^a: Leo Deuter. 25 de suscitando semine fratris suo, tantum agit de fratribus germanis: nam in textu Hebreo habetur *Jacob*, que vox significat fratrem germanum: Ergo lex illa a Julio Africano malè extenderit ad fratres uterinos.

Resp. Neg. ant. ejusque probacionem; nam iuxta Paganum in suo thesauro, *Jacob* significat levirum, seu fratrem mariti, adēoque recte lex illa etiam extenditur ad fratres uterinos; nam hi erant veri fratres. Inō quōd lex ista non tantum ad fratres, sed etiam ad alios consanguineos se extenderit, liquet ex historia Ruth.

QUESTIO III.

An Matthaeus, cap. 1, v. 25, recte citat prophetiam Isaiae.

Quōd famosus illud Isaiae oraculum: *Ecce virgo concipiet, et pariet filium*, de conceptu et partu Mariae Virginis sit intelligendum, ex Evangelio S. Matthaei adē manifestum est, ut oppositum sentire, prorsus hereticum sit. Sed quod Judei, utpote non admittentes, sed omnino rejecientes auctoritatem librorum novi Testamenti, contendunt iam memorata Isaiae verba dicta esse vel de uxore Achaz, ejusque filio Ezechia, vel de uxore Isaiae, et filio ipsius: hic coram error confutandus est. Itaque

Resp. et dico: Vaticinium Isaiae de solā D. Virgine ejusque filio Christo intelligi potest; adēque Mattheus recte istam prophetiam citavit.

Prob. 1^a quia ex toto contextu Isaiae cap. 7 evidens est ipsum logum de virginie, quo illibata virginitate conceperit et parere debebat. Volebat nimis Isaiae confortare et consolari Achaz regum Iuda, animo dejectum, eō quōd Rasin rex Syriae, et Phace rex Israel junctis viribus Jerosolymam obsiderent. Predictum autem propheta Jerusalem liberandam esse ab istorum regum obsidione, et in confirmationem hujus predictionis dicit ad Achaz, v. 41: *Pete tibi signum à Domino Deo tuo in profundum inferni, sine in excelsum supra*. Cām autem Achaz renuisset petere aliquod signum seu prodigium, adiectus Isaiae, v. 4: *Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum. Ecce virgo concipiet, et pariet filium, et vocabit nomen eius Emmanuel*.

Ex quibus verbis clarum est quod propheta proponat rem aliquam plāne novam ac stupendam, sive signum quoddam inusitatū ac singulare. Porrō, si non egisset de puella, manente virgine, quid in mirum, quid insolitus ac stupendum fuisse? Certē mirum et insolitus non est, quod puella amittens virginitatem concipiat et pariat; ergo omnino dicendum est quōd Isaiae loquatur de puella, manente virgine; adēque hoc vaticinium neque uxori Achaz, neque uxori Isaiae, que post conceptionem virgines non permaneserunt, sed soli beatissime Virginis Marie convenire potest.

Prob. 2^a quia characteres in isto vaticinio expressi, neque Ezechie filio Achaz, neque filio Isaiae, sed soli Christo convenire possunt; ergo etc.

Prob. ant. Imprimis non possunt convenire Ezechie: Nam editum est istud Isaiae vaticinum: *Ecce virgo concipiet, etc.*, regnante jam Achazo rege Iuda: supponamus itaque illud vaticinum editum esse anno primo regni ejus, certum est non posse jam memorandum oraculum intelligi de Ezechia; quia Ezechias initio regni patris sui Achaz, jam novem annos natus erat; regnavit quippe Achaz anno sexdecim, ut patet ex lib. 4 Reg., cap. 16, et, eo mortuo, statim regnavit ejus filius Ezechias, viginti quinque annos natus cum regnare coepit, ut colligitur ex lib. 4 Reg., cap. 18. Ac proinde sequitur Ezechiam in exordio regni patris sui, iam nonum atatis sue attigisse annum. Ergo falsum est quōd prefatum vaticinum possit intelligi de uxore Achaz, et de ejus filio Ezechia, quem predictum paritura erat, ut vobis nonnulli Judei.

Deinde nec etiam intelligi potest de uxore et filio Isaiae: nam filius prior Isaiae jam natus erat, et cum patre ad regem accesserat: filius vero posterior, qui paulo post in lucem prodit, non vocatur *Emmanuel*, sed: *Accelera spolia detrahere: Festina predari*, ut habetur cap. 8, v. 5, his verbis: *Accessit ad prophetiam, et concepit, et peperit filium*. Et dixit Dominus ad me: *Voca nomen ejus: Accelera spolia detrahere: Festina predari*. Quia antequā sciat puer vocare patrem suum et matrem suam, auficeret fortitudine Damasci, et spolia Samariae coram rege Assyriorum. Cum igitur nullus pater Christianus excoegerit possit, qui ab Isaiae dictus sit *Emmanuel*, Deus nobiscum; Deus fortis, Pater futuri seculi, Princeps pacis: manifestum est quōd characteres in prophetia Isaiae expressi soli Christo convenire possunt.

Solertia argumenta.

Obj. 1^a: Apud Isaiae non legitur: *Ecce virgo concipiet, sed: Ecce adolescentula concipiet*. Siquidem vox *haima*, qua habetur in texto Hebreo, significat juvenculum, seu adolescentulum, per quam denotatur puella quemquecumque; sive virum experta, sive intacta; sive nupta, sive innupta. Ille Aquila, Symmachus et Theodosius textum Isaiae ex Hebreo ita vertunt. *Ecce adolescentula in ventre habebit, et pariet filium*. Ergo vaticinum Isaiae non debet necessariō intelligi de conceptu et partu B. Mariae Virginis.

Resp. Neg. ant. Nam, si observant viri lingue hebraice perit, vox *halma* significat puellam absconditam et clausam, quae nulli viro conjuncta sit; unde vox illa in Scripturis semper sumi solet pro puella virgine, ut videtur est Gen. 24, v. 5, ubi Rebecca puella pulchra minus dicitur, virgoque incognita viro, in texto Hebreo legitur *halma*. Et Exodi 2, v. 8, Marie sorori Mosis, que virgo itidem erat, nonenim dicendum est quōd Isaiae loquatur de puella, manente virgine; adēque hoc vaticinium neque uxori Achaz, neque uxori Isaiae, que post conceptionem virgines non permaneserunt, sed soli beatissime Virginis Marie convenire potest.

ron, in cap. 7 Isaiae iti scribit: *Quantum cum mea pugno memoriam, nunquam me arbitror, HALMA, in muliere nupta legiſe, sed in ea quæ virgo est, ut non solam virgo sit, sed virgo junioris aetatis, et in annis adolescentiarum*. Aquila quidem, Symmachus, et Theodosius alter istam vocem verterunt; verū tamen illi interpretes non sunt bāe in re audiendi; viserunt enim post Christum, et à christiana fide defecerunt. Aquila nompa et Theodosius judaismus amplexati sunt; Symmachus vero lapsus est in heresim Ebionitarum, qui B. Marie virginitatem impugnabat; ideoque partum studio abrupti et excacti, vocem hebraicam halma malè transtulerunt.

Obj. 2^a: Juxta supra dicta vaticinum Isaiae editum fuit, ut Achaz intelligenter Jerusalem brevi liberandam esse ab obsidione regum Syriae et Israel; atqui pars B. Mariae Virginis, qui non nisi post multa secula evenire debebat, non erat signum satis aptum, ut Achaz intelligenter Jerusalem brevi liberandam esse ab obsidione regum Syriae et Israel; ergo in eo vaticinio non agitur de parte B. Virginis.

Resp. Neg. min., quia nec absurdum est, nec ab usu Scripturae abhorret, rem longe post eventuram dari in signum rōi non nullū post futura, vel etiam praesentis. Ita, lib. 4 Reg., cap. 2, v. 35, dicit propheta ad Heli: *Hoc autem erit tibi signum quod venturum est dubius filius tuus Ophni et Phineas: In die non morientur ambo*. Et eodem lib., cap. 40, v. 1, ait Samuel ad Saulē, quem iam unixerat in regnum: *Liberabis populum... de monibus inimicorum eis...*. Et hoc tibi in signum, quia unxit te Deus in principem. Simile signum, scilicet non praeium vel prognosticum, sed subsequens et quasi posthumum, rememoratum videlicet et confirmativum rei precedenti, nempe liberationis filiorum Israel a servitu Ägyptiacā, datur Moysi, Exodi 3, v. 12: *Hoc, inquit Dominus, nobis signum, quod misericordia tua: Cū eduxeris populum meum de Ägypto, immobibus Deo super montem istum*.

Cum igitur insigne istud prodigium, ab Isaiae promissum, quavis diu post futurum, valde idoneum esset ad demonstrandum Dei omnipotentiam, propter quam predixerat item Isaiae aliud hostibus suis brevi esse liberandos; propheta, volens populum Iudeorum confirmare, et erigere in spem obtinendam liberacionis ab omnipotenti Deo, recte in signum et argumentum illius omnipotentis propositum mirabilem virginis partum, quasi a majori ad minus argumentando dixisset: Si Deus potest facere (uti reipsa postmodum facturis est) ut virgo concipiat et pariat filium, quanto magis potest urbem hanc Jerosolymitanam a duabus regibus, eam obsidentibus, liberare, ut reipsa brevi facturis est.

Præterea, cīna duo tunc temporis auxium maximē tenerent regem Achaz; primum, an si Jerusalem in potestate hostium veniret, tota Iudea natio et religio familiis penitus extingueretur; alterum, an Judei tunc a furore duorum illorum regum liberandi forent; in his circumstantiis Isaiae exemplo spēdi nō prodigii, quod Deus operatus est, cum virgo concipiet

et pariet filium, certam spem facit, nec gentem, nec regiam stirpem, ex quā nasciturus erat Messias, tunc extingundam fore; sicut dejectos Judeorum animos erigit, ac fiduciam inspirat in divinam omnipotentiam, que res eorum tametsi desperatas, potest in melius brevi convertere.

Obj. 3^a: Isaias expressis verbis declarat, se per virginem paritum intelligere uxorem suam; ait enim cap. 8, v. 5: *Accessit ad prophetissam, et concepit et peperit filium*. Ergo vaticinum ipsius non intelligi de pars B. Virginis.

Resp. Multos esse qui per prophetissam intellegunt B. V. Mariam, ad quam dicitur Isaiae accessisse per spiritum prænōtiōnis. Attamen, quia interpres communiter putant quid in sensu saltem literali, per prophetissam intelligatur uxor Isaiae, ad argumentum propositionis negandū est antecedens: nam, hīc, cap. 8, propheta loquatur de sua uxore, tamen inde nequaquam sequitur, quid de eadem etiam loquatur, cap. 7, in his verbis: *Ecce virgo concipiet, etc.* Enīverò Isaías, cap. 7, in signum et argumentum omnipotentis Dei rem plāne novam ac stipendiam proponit, videlicet mirabilem virginis partum; cap. autem 8, proponit aliquid valde ordinarium et usitatum, nimisq; quid uxori ex commercio viri conceperit et pepererit. Itaque Isaías predicens Jerusalem brevi per Dei omnipotentiam liberandam esse ab hostibus, id confirmat cap. 7, ex insigniori prodigio quod Deus in Judæorum gratiam aliquando edidit editus est, nimisq; uxori ex ortu Messie de Virgine; deinde, cap. 8, suam predictionem confirmat alia ratione, dūc nēmpe filii sua recenter nato, dat hoc faustum nomen: *Accelera spolia detrahere: Festina predari, etc.*: quo significabatur Judeorum hostes brevi esse spoliandos ac vincendos. Non sunt igitur confundenda ea quæ habet Isaías cap. 7, v. 14, cum iis qui habet cap. 8, v. 5.

Inst. Filius quem peperit uxor Isaiae, vocabatur *Emmanuel*, ut colligitur ex cap. 8, v. 8, ubi postquam filius esset natus, dicit propheta ad eum: *O Emmanuel*. Ergo erat ipse filius, cuius mentio facta erat, cap. 7, v. 14.

Resp. Neg. aut. Nam contrarium eijs supra ostendimus prob. 2. Dūc ergo Isaías dicit: *O Emmanuel*, non alloquitur filium suum recenter nato, sed dirigit apostrophem ad Messiam venturum. Nec obest quid paulo ante locutus sit de filio suo: solent enim prophetæ subito transire ab una personali ad aliam, à figurā ad rem figuratam. Sic, v. g., propheta regius, Psal. 71, subito transit à Salomonē ad Christum; ali⁹ prophete passim, dūc prædictum liberandum capivitale Babylonicā per Cyrum, subito transeunt ad liberacionem ē servitute diaboli per Christum. Quinimō Christus ipse predicens ultimam desolationem urbis Jerosolymitanā, continuū transit ad ultimam totius orbis desolationem, que precedet iudicium universale. Cū igitur filius Isaiae recenter natus, cui imposta erant nomina significativa, Jerosolymam brevi esse liberandam ab hostibus, foret

IN HISTORIAM ET CONCORDIAM EVANGELICAM

in hoc figura liberatiois totius mundi à peccato per Christum; rectè potuit Isaías ab uno ad alium transire.

Ceterum, quòd per *Emmanuelem* Isaías Messiam intellecterit, evidenter patet ex cap. 9, v. 6 et 7, ubi de eodem parvulo ex virginie nascituro sic loquitur: *Parvulus natus est nobis* (id est, nascetur); *ponitus nempe præteritum pro futuro, ut sepius apud prophetas fit)*; *et filius datus est nobis, et factus est principatus super humerum ejus;* et vocabitur nomen ejus *Admirabilis, consilarius, Deus fortis, pater futuri seculi, princeps pacis.* *Multiplicabitur ejus imperium, et pacis non erit finis;* super solium *David,* et super regnum ejus sedebit; *ut conformat illud, et corroborat in iudicio et iustitiā, amodo et usque in sempiternum.* Quis non videat hanc omnian filio Isaiae, sed soli Messiae convenientem?

Obj. 4°: Isaías, postquam dixit v. 44, cap. 7: *Ecce virgo concepit, et pariet filium;* et vocabitur nomen ejus *Emmanuel,* subdit v. 16: *Quia antequam sciat puer reprobare malum, et eligere bonum, derelinquet terra, quam tu detestaris à facie duorum regum.* Ex quo formatur hoc argumentum: In isto vaticinio Rasin Syria, et Phacee rex Israel dicuntur à Iudea pellendi, antequam puer ille qui promittitur, sciat reprobare malum, et eligere bonum: atqui hoc non potest intelligi de Christo; nam paulò post editum hoc Isaiae vaticinium expulsi sunt dui illi reges, Christus autem non nisi multis seculis post natum est; ergo, etc.

Resp. Neg. min. Quia antequam puer (Messias) sciat reprobare malum, et eligere bonum, id est, ad eam atatem perveniat, in qua infantes usi rationis frui incipiunt, versus annum sextum aut septimum, revera duo illi reges fugati sunt, quanquam non nisi post multa secula puer illi nasciturus esset. More scilicet prophetarum obscurio et involuto modo loquitur Isaías, ac rem longius dissimat, quasi proximè futuram representat, ad solitum Judeorum, eorumque fiduciam in Deum excitandam et confirmandam.

Obj. 5°: Ille de quo loquitur Isaías *butyrum et mel comedet, ut sciat reprobare malum, et eligere bonum.* Atqui hæc, utpote ignorantiam quendam, et profectum in bono denotantia, in Messiam Deum cadere nequeunt; ergo vaticinium Isaiae non intelligitur de Messia.

Resp. Neg. min. Nam his verbis: *Butyrum et mel comedet, Messia humanitas ac puerilis actas designatur, et insinuat quod Christus debet lacte et melle nutriti more ceterorum infantium, Ista verò: Ut sciat reprobare malum, et eligere bonum, non ignorantium (nam à primo conceptione instanti in Christo erant omnes thesauri sapientia et scientia Dei), sed experimentaliter, ut ait theologi, scientiam designant. Unde dicitur profecisse sapientiam, et atate, et gratiam apud Deum et homines, Luce 2, v. 52.*

Obj. 6°: Parvulus de quo Isaías, cap. 7, debebat vocari *Emmanuel;* atqui Christus non fuit vocatus de Spiritu sancto, non potuissest angelus ei dicere:

Emmanuel; ergo hoc vaticinium non fuit impletum in Christo.

Resp. quod vocari ibi sumatur pro esse, ut alibi sepius in Scripturis. Sic, v. g., dum Isaías cap. 9, v. 6, de eodem Messia ait: *Et vocabitur nomen ejus Admirabilis, etc., sensus est: Erit admirabilis, etc.* Pariter ergo in nostro casu verba hac: *et vocabitur nomen ejus Emmanuel,* habent hunc sensum: *Et erit Emmanuel;* id est, nobiscum Deus, sive erit Deus factus homo, et cum hominibus conversans. Quod re ipsa impletum est in Christo, ut habetur Matth. 1, v. 22 et 23, his verbis: *Hoc autem totum factum est ut adimpleretur quod dictum est à Domino per prophetas dicentes: Ecce virgo in utero habebit, et pariet filium;* et vocabitur nomen ejus *Emmanuel;* quod est interpretatione *Nobiscum Deus.*

Obj. 7°: Si vaticinium Isaiae intelligatur de Messia, sequela quod Iudei potuerint Christum rejecere, seu dicere quod ipse non esset verus Messias.

Prob. sequela: Quia potenter arguere hoc modo: *Messias debet nasci ex virginie;* atqui Christus, filius Marie, non est natus ex virginie, quandoquidem, ut omnibus manifestè appareat, Joseph sit ejus pater; ergo Christus ille non est verus Messias.

Resp. Neg. sequelam; quia quod Christus natus esset ex virginie, debebat ad tempus latere, nec statim, sed pedetim, seu suu tempore notum fieri. Unde non precisè ex illo oraculo Isaiae: *Ecce virgo concepit, etc.,* debebat colligere quod Messias iam advenisset, sed id colligere debebat ex vaticinio Iacob, Gen. 49, ex hebreodamibus Danielis, et ex variis aliis prophetis quas videbant tempore Christi, in ipso Christo tamen manifestè impleri, ut nisi ipsos excéssat malitia eorum, facilimè cognovissent quod Christus esset Messias in lege promissus; et consequenter quod esset natus ex virginie. Hinc Iudei non debebant arguere et rationificari hoc modo: *Est natus ex virginie, ergo est verus Messias;* sed potius sic argumentari debebant: *Iesus filius Maria est verus Messias, ergo est natus ex virginie;* siquidem Messiam ex virginie nasciturus predixit Isaías.

QUESTIO IV.

Cur Joseph voluerit dimittere D. Virginem.

Existimant Origenes, Basilius, Theophylactus et Bernardus, hom. 2, super *Missionem*, Josephum voluisse dimittere Mariam, qui judicabat se indiguum matrimonio, et consortio matris Dei. Hæc tamen sententia non rectè coheret cum verbis Evangelii, juxta que Joseph planè ignoravit istud mysterium; nam angelus illi aperit mysterium ut desinat volle dimittere: *Noli, inquit, timere accipere Marianum conjugem tuam, quod enim in eâ natum est, de Spiritu sancto est.* Quasi diceret: *Noli timere quia vides eam gravidam;* non enim ab alio viro gravida est, sed per omnipotentem Dei conceptum ejus filium; vel, ut Chrysost. exponit, non tantum illicitus non est violata complexus, *at ciam supra naturam facundata est.* Si ergo id est Joseph voluerit Mariam dimittere, quia sciebat eam concepisse de Spiritu sancto, non potuissest angelus ei dicere:

CAP. III. QUEST. V. AN MARIA SEMPER MANSERIT VIRGO.

Noli ipsam dimittere; nam concepit de Spiritu sancto, quia tunc potuissest Joseph respondere: *Hoc ego scio, et idcirco præcisè volo ipsam dimittere, quia non sum dignus habere tam eminenter sanctam uxorem.* Et sic angelus non potuissest Josepho persuadere ut Mariam retineret, nisi allegasset aliam rationem. Deinde evangelista affirmat Josephum, quia vir justus erat, noluisse illam traducere, id est, publica infamia afficeret; ergo suspicatur aliquid malum.

Denique ista sententia, ascribens Josepho illam humiliatam, ascribit illi magnam imprudentiam: nam si mysterium sciverit, et deinde illam voluerit dimittere, voluit ergo vel illud maximum mysterium fieri omnibus notum, vel Mariam publice infamie et obloctioni expondere. Quare

Resp. et dico: Joseph voluit Mariam dimittere, quia timebat ne ab alio esset violata; noluit autem sequela quod Iudei potuerint Christum rejecere, seu dicere quod ipse non esset verus Messias.

Prob. sequela: Quia potenter arguere hoc modo:

modo fiet istud, quoniam virum non cognoscere? Ex verbis patet quod statuissest nunquam cognoscere; unde S. P. Aug., lib. de sancta Virginitate, cap. 4, dicit: *Quod profecto non diceret, nisi Deo virginem se ante vobisset.* Item Maria existens mater Dei, quomodo potuissest esse tam stulta ut vellet adhuc fieri mater puri hominis, et amittere suam virginitatem, quam Deus tamen miraculose servaverat.

Prob. 2° ex S. Hieron. contra Helvidium dicente: *Nunquid Josephus, qui miracula tanta cognoverat, Dei templum, Spiritus sancti sedem, Domini sui matrem uidebat attingere?* Item S. Chrysost., in cap. 4 Matth., ait: *Quod consequens erat ac manifestum, tuo intellectui evangelista reliquit; quoniam nec postea quidem cum quatuor modis mater affecta est, ille justus auctor fuit attingere.*

Similiter etiam loquitur S. Ambros., lib. de Instit. virgin., cap. 6. *An vero Christus, inquit, eam sibi matrem eligeret, que autem posset incestare ecclesiam, quasi eam cui impossibile esset virginalis pudoris servare custodiam?* cuius exemplum sedulò ad integratis studiis provocantur, ipsa ab injuriosis modis, quod per se exteris propositum foret, munere devaret? Et quae esset, cui majus quam matri Domini merum reponeret, premium servaret? Nulli enim uberiora quam virginitati depaviti numerus. Fieri non poterat ut qua Deum portaverat, hominem portandum arbitraretur. Nec Joseph vir justus in hanc prorupisset amenciam, ut matri Domini misericordia.

Obj. 1°: Matth. 1 dicitur: *Antequam convenienter inventa est in utero habens de Spiritu sancto.* Ergo Joseph et Maria postea carnaliter convenerunt; nam alias frustra addidisset evangelista: *Antequam convenienter.*

Resp. Neg. conseq., quia *antequam* additum est, non ad designandum quid postea factum sit, sed quid factum non sit, ut observet S. Hieron. Ac proinde inde nullatenet sequitur quod postea convenienter. Sic dum Isaiae 63, v. 24, dicit Deus: *Antequam clament, ego exaudiam, non rectè infertur quod postea clamaverit, cùm jam essent exaudiiti.* Sic etiam communis usu loquuntur dicimus: *Iste pauper accepit elemosynam antequam eam peteret, et tamen inde rursus non colligitur quod postea petierit.* Ergo pariter ex verbis

Evangelii concludi nequit quod Joseph et Maria postea carnaliter convenerint.

Obj. 2^a: De Josepho dicitur: *Et non cognoscebat eam, donec peperit filium suum*. Ergo post partum eam cognovit.

Resp. Neg. conse^rt. Nam inde tantum sequitur quod usque ad partum non cognoverit. Sic, Matth. 28, dicit Christus: *Ego vobis sum omnis debus, usque ad consummationem seculi*. Numquid postea non amplius erit nobiscum? 4 Cor. 15, v. 25: *Oportet Christum regnare, donec ponat iniⁿⁱcios sub pedibus*. Numquid postea non amplius regnabit? Certè ex hac propositione: *Marius non cognovit uxorem suam, donec mortua est*, non rectè inferit quod postea cognoverit. Ergo similiter ex verbis Matthei non inferit quod Joseph postea D. Virginem cognoverit.

Uode S. Hieron. refutans hoc Helvidii argumentum, in cap. Matth., ist scribit: *Donec, in Scripturā dupliciter potest intelligi; quandoque enim designat certum tempus, secundum illud Galat. 3: Propter transgressionem lex postea est, donec venirent semini cui promiserat. Quandoque vero signat infinitum tempus, secundum illud Psalmi 122: Oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misericordia nostra; ex quo non est intelligendum quod post impietatem misericordiam, oculi avventur ad Deum..., et secundum hoc evangelista dicit matrem Dei non esse cognitam à viro usque ad partum; ut multò magis intelligentiam cognitam non fuisse post partum.*

Obj. 3^a: Dicitur in sacro texu: *Donec peperit primogenitum; ergo peperit secundogenitum: nam nemo rectè dicitur primus, nisi relativè ad secundum*.

Resp. Neg. conse^rt. quia in Scripturā primogenitus dicunt qui natus est ante omnes alios, sive interim alii adhuc nascantur, sive non. Sic Exodi 13, v. 2, praecepit Deus sibi offeri omne primogenitum; atq[ue] ibi certè non intelligitur ille qui habeatur secundum aut tertio genitos; nam debebat offeriri in die purificationis matris sae, quâd die certò adhuc non erat secundogenitus; inq[ue] mater tunc scire needum poterat, an esset habitura alios. Item de Hebr. 1, v. 6, Christus vocatur primogenitus dei Patriis, et tamen non habuit Deus Pater plures filios. Denique, vulgari sermone, cum nascitur filius, dicunt parentes: Ibi est meus primus filius, quavis nondum habeant alios.

CAPUT IV.

Cum exiisse edictum à Cesare Augusto, ut describeretur universus orbis, Romano imperio subjectus, et vi istius quisque in civitate sua proficeretur nomen suum; Maria et Joseph tenuerunt Bethlehem, unde erant oriundi. Ibi nascitur Christus Salvator noster, cujus nativitatem pastoribus, qui circa Bethlehem erant, nuntiaverunt angeli. Circumciditum octavo die Christus natus. Luce 2, v. 1 usque ad 21.

QUESTIO PRIMA.

Quo anno natus sit Christus.

De anno, quo Christus Salvator noster ex Maria virginie natus est, varie sunt chronologorum sententiae. Prima sententia asserit Christum esse natum anno

Juliano 40, Cesaris Augusti 39, ac tertio olymp. 193, urbis Rome condite 748, ante æram vulgarem, seu christianam, quinquennio solido, consulibus Lælio Balbo et Antistio Vatore. Hanc sententiam tenent Bellandus, Harduinus, Schelstrate, dissert. 1 Antiq. Eel., ac aliqui ex istis, qui putant Christum esse baptizatum anno xxiatis sue 30 completo, et 51 inchoato. Secunda sententia refert natalem Christi ad annum proximum, scilicet U. C. 749, Coss. Augusto XII, et Cornelio Sulla, sive in habentem annum Julianum 41, Coss. Augusti 40, et quartum olymp. 193. Hanc sententiam propegnant noster Norisius in Genotopis Pisani, dissert. 2, Natalis Alexander, Gravison et plurimi alii. Tertia sententia dicit Christum esse natum anno Juliani 42. Quarta, anno Juliani 45. Quinta, anno Juliani 44. Sexta, anno Juliani 43. Et denique septima, anno Juliani 46. Antequam vero in hac opinione varietate statuamus, quenam sententia sit plausibilior, seu probabilior, quedam observationes pro infra dendarum intelligentia præmittebuntur. Sit igitur

§ 1. Quidam præmittentur.

Nota 1^a: quod duplex à chronologis soleat distinguere natale Christi; unum quod appellatur *Dionysianum, vel vulgare*; aliud quod dicitur *verum, seu proprium*. Natale Christi Dionysianum, seu vulgare consignari solet anno Juliani 45, Coss. Augusti 44. Vocatur *Dionysianum*, quia auctor illius est *Dionysius abbas Romanus, cognomento Exiguus*, qui *Probo consule cylcum suum paschalem contexit, omissione profano calculo, numerare coepit a Christi nativitate*. Hanc epocham, à Dionysio primū inventam, sequitur Ecclesia Romana in breviario, et iuxta hanc ethiam modo computatum annum ad Nativitatem Christi 4756 (1). Unde et hic computus vocatur *ara communis, seu vulgaris*. Lieet autem vulgū poteret Christum natum esse anno 44 imperii Augusti; tamen chronologi penè omnes id negant, et computum Dionysianum erroris annis amissis 27, perveniunt ad consultandum M. Agrippam, et Caninum Gallo, et duplice nota, Fastorum scilicet, et captae à Pompeiis Jerosolymæ, constat hanc a Sosio et Herode fuisse occupatam anno 717 urbis Roma. His præmissis, sit

fuit illi Judeæ regnum. Ita refert Josephus, lib. 14 Antiq., cap. 26, de Herode dicens: *Ille regum fastigium adeptus est olympiade 184, Cato Domitio Calvinio iterum, et Caio Asinio Pollio consulibus. Perspicuum est autem consulatum Calvini et Asini concurrere cum anno Augusti Imperatoris quinto, et U. C. 714, nullo chronologorum in hoc dissidente; ergo, etc.*

Secunda regni Herodis epocha figenda est in anno quo captis à Sosio et Herode Jerosolymis, atque interfecto Antigono, ipse Herodes rerum potitus est. Et quamvis non omnino certum sit quo anno hoc contingit, verisimilius tamē est contigisse anno U. C. 717, Coss. Agrrippa et Gallo; siquidem Josephus, lib. 14 Antiq., cap. 28, illi accidisse Jerosolymorum cladem M. Agrippa et Canini Gallo consulibus, olympiade 183, mense tertio, jejuniū solemnitate, tanquam re-currente in idem temporis monumentum illata à Pompeio Judæa calamitate; nam et eodem die ab illo cante septem et viginti annos Hierosolyma capta fuerat. Consulatium Agrrippa et Gallo incideat in annum U. C. 717, communstantur Fasti. Captam à Pompeio Jerosolymam Coss. M. Ciccone et Antonio, id est, anno Roma 691, narrat Dio, lib. 56. Hinc igitur computatis annis 27, perveniunt ad consultandum M. Agrippam, et Caninum Gallo, et duplice nota, Fastorum scilicet, et captae à Pompeiis Jerosolymæ, constat hanc Archelaum, omni pecunia mutata, in exilium missum Viennam in Gallia civitatem. Itac vero Archelaus exaratorum, teste Dionis, lib. 53, contigū anno imperii Augusti 50, quo Roma consules erant M. Aemilius Lepidus, et L. Arruntius. Jam vero si ex annis 50 imperii Augusti 10 eximus annos, per quos Archelaus statim ab obitu Herodis regnavit in Judeæ, invenies Archelaum in Judeæ regnare cepisse anno 44 imperii Augusti; ac consequenter Herodem cedens anno mortuum fuisse. Similiter, si ex annis 50 imperii Augusti 9 semoveas annos, per quos Archelaus fuit ethnarcha Judeæ, invenies Archelaum fuisse ab imperatore Augusto ethnarcham Judeæ constitutum anno 42 imperii Augusti, id est, anno jam elapsa ab obitu patrii sui Herodis. Ex quo evidenter sequitur Herodem obiisse anno 41 imperii Augusti, seu anno quadragessimo secundo Juliani, et U. C. 750. Ac proinde satis clarum videtur quod nec isto anno natus sit Christus. Itaque

Prob. 1^a: ex Josepho, qui, ut fatetur Eusebius, in hac materia est testis probatissime fidei, eique inter omnes quod Herodus historiam scripserunt, parum deferunt. Ille autem lib. 14 Antiq., cap. 10, de Herode ita scribit: *Quinto post occisionem Antipatrum die vitam finivit, cum regidisset post interficium Antigonum annos triginta quatuor, postquam autem rex à Romanis creatus fuerat, triginta septem. Idem habet lib. 1 de Bello Iudeico, cap. ult. Porrò Herodes, sicut supra observavimus, regnum Judeæ à Romanis obtinuit anno quinto imperii Augusti, seu anno U. C. 714; et vice Herodes Antigonum tribus annis postquam à Romanis regnum Judeæ obtinisset, hoc est, anno octavo imperii Augusti, seu anno U. C. 717. Si igitur anno quinto imperii Augusti, quo Herodes in Judeæ regnare cepit, addas annos 57 (incluso tamen, in hoc 37 annorum numero), imperii Augusti anno quinto, hoc quinque anno regnare*

cepit Herodes) incides in annum 44 imperii Augusti, et in annum U. C. 750, quo anno mortuus est Herodes. Similiter, si anno octavo imperii Augusti, quo Herodes, devicto Antigono, solus in Judeæ regnum obtinuit, addas 54 annos (incluso rursus, in hoc 54 annorum numero, imperii Augusti anno octavo, quo anno Herodes devicit Antigonum) incides tūdem in annum 41 imperii Augusti. Ergo ex Josepho satis clarum est quod Herodes mortuus sit anno 44 imperii Augusti.

Prob. 2^a: Archelaus septem diebus post obitum patris a Herodis regnare cepit in Judeæ, ut refert Josephus, lib. 17 Antiq., cap. 10; sed anno sequenti accusatus coram Augusto, quod illo inscio regnum patris occupasset, *Cæsar*, ut dicit Josephus, lib. 17 Antiq., cap. 28, illi accidisse Jerosolymorum cladem M. Agrippa et Canini Gallo consulibus, olympiade 183, mense tertio, jejuniū solemnitate, tanquam re-currente in idem temporis monumentum illata à Pompeio Judæa calamitate; nam et eodem die ab illo cante septem et viginti annos Hierosolyma capta fuerat. Consulatium Agrrippa et Gallo incideat in annum U. C. 717, communstantur Fasti. Captam à Pompeio Jerosolymam Coss. M. Ciccone et Antonio, id est, anno Roma 691, narrat Dio, lib. 56. Hinc igitur computatis annis 27, perveniunt ad consultandum M. Agrippam, et Caninum Gallo, et duplice nota, Fastorum scilicet, et captae à Pompeiis Jerosolymæ, constat hanc Archelaum, omni pecunia mutata, in exilium missum Viennam in Gallia civitatem. Itac vero Archelaus exaratorum, teste Dionis, lib. 53, contigū anno imperii Augusti 50, quo Roma consules erant M. Aemilius Lepidus, et L. Arruntius. Jam vero si ex annis 50 imperii Augusti 10 eximus annos, per quos Archelaus statim ab obitu Herodis regnavit in Judeæ, invenies Archelaum in Judeæ regnare cepisse anno 44 imperii Augusti; ac consequenter Herodem cedens anno mortuum fuisse. Similiter, si ex annis 50 imperii Augusti 9 semoveas annos, per quos Archelaus fuit ethnarcha Judeæ, invenies Archelaum fuisse ab imperatore Augusto ethnarcham Judeæ constitutum anno 42 imperii Augusti, id est, anno jam elapsa ab obitu patrii sui Herodis. Ex quo evidenter sequitur Herodem obiisse anno 41 imperii Augusti, seu anno quadragessimo secundo Juliani, et U. C. 750. Ac proinde satis clarum videtur quod nec isto anno natus sit Christus. Itaque

Prob. 1^a: Christus natus est anno U. C. 749, olymp. 193 anno 4, Coss. Augusto XII, et Sulla, anno Juliani 41, Cesaris Augusti 40, regni Herodis 56, quadrigintuero integrō ante æram vulgarem.

Prob. 1^a: quia sententia optimè convenit cum historiis sacris et profanis, quod nulli alteri congruit. Etenim hoc anno pax fuit in universo orbe, ut fatetur omnes; et Jani templum Romæ, quod tempore belli aperiebatur, et tempore pacis claudiebatur, etiam hoc anno ab Augusto clausum fuit. Deinde hoc anno quoque Iudei se plener Herodis imperio submisserunt, præstis fidelitatis iuramento.

Prob. 2^a: quia natus Christi integrō fere anno, vel aliquot saltem mensibus morte Herodis antecessit;

(1) Quo tempore scribebat eruditissimus auctor.